

สถานะภายใน

โดย

นายฐิติกร บุญเกียรติ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตรกรรม

ภาควิชาจิตรกรรม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

สภาวะภายใน

โดย

นายฉัตรกร บุญเกียรติ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปมหาบัณฑิต

สาขาวิชาจิตรกรรม

ภาควิชาจิตรกรรม

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2552

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

IN MY MIND

By

Thitigon Boonyakiat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree

MASTER OF FINE ARTS

Department of Painting

Graduate School

SILPAKORN UNIVERSITY

2009

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร อนุมัติให้วิทยานิพนธ์เรื่อง “สภาวะภายใน”
เสนอโดย นายฐิติกร บุญเกียรติ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลป
มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตรกรรม

.....

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย ชินะตั้งกูร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิชิต ตั้งเจริญ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นาวัน เป็ยคกลาง

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์อติพล ตั้งโลก)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ไพโรจน์ วังบอน)

...../...../.....

..... กรรมการ

(อาจารย์ทรงไชย บัวชุม)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิชิต ตั้งเจริญ)

...../...../.....

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์นาวัน เป็ยคกลาง)

...../...../.....

48001206 : สาขาวิชาจิตรกรรม

คำสำคัญ : สภาวะจิตใจสำนึก/สังคมเมืองใหญ่/ความอ้างว้าง/ความโดดเดี่ยว

ผู้ติกร บุญเกียรติ : สภาวะภายใน. อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : ผศ.พิชิต ตั้งเจริญ
และ ผศ.นาวัน เบียดกลาง. ๔๑ หน้า.

วิทยานิพนธ์เรื่อง “สภาวะภายใน” เป็นแสดงออกถึงสภาวะภายในจิตใจสำนึกของ
ข้าพเจ้าเอง เมื่อมีผลกระทบจากประสบการณ์ของการอยู่ร่วมกับคนในสังคมเมืองใหม่ ยืนนานวันยิ่ง
ชัดเจนถึงความเหงา ความเศร้า และความโดดเดี่ยว

ข้าพเจ้ามุ่งเน้นการถ่ายทอดสภาวะอารมณ์และความรู้สึกภายในดังกล่าวซึ่งเป็นสภาวะที่
ข้าพเจ้าเชื่อว่าทุกคนล้วนมีประสบการณ์ร่วม โดยแสวงหากระบวนการใช้ภาษาของจิตรกรรมแสดง
สภาวะนั้นให้ชัดเจนและมีพลังที่สุด

ผลงานวิทยานิพนธ์ยังทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อนให้ข้าพเจ้าเห็นสิ่งที่ตนคิดและรู้สึก
ชัดเจนขึ้น เป็นผลที่ย้อนกลับมาให้เรียนรู้และเติบโตขึ้น หรือกล่าวโดยสรุปว่า ผลงานศิลปะของเรา
สะท้อนตัวตนภายใน และเปิดให้เราได้รู้จักตนเองถ่องแท้ขึ้น นำไปสู่การหลุดพ้นกับดักความเขลา
บางประการ และยกระดับจิตวิญญาณให้พัฒนาองงามขึ้นได้

ภาควิชาจิตรกรรม บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2552

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ 1. 2.

48001206 : MAJOR : (PAINTING)

KEY WORD : CONSCIOUSNESS/LONELY/ISOLATE/METROPOLITANT

THITIGON BOONYAKIAT : IN MY MIND. THESIS ADVISORS : ASST.PROF.PICHIT
TUNGCHAREON,ASST.PROF.NAWIN BIADKLANG. 41 pp.

This Thesis "In my mind" means to show my subconscious mind which has been affected by the experience of living in the city, the longer I'm here, the more I feel lonely, sad and isolated. I believed that everybody has shared the same feeling, so I intend to share these emotional and inner feelings vividly and strongly by using the vocabulary of paintings.

This thesis is acting also like the mirror to reflect clearer to me my thought and feeling, which help me learn and mature. In conclusion, our work of art reflect our inner most personality and show us who we really are and lead us out of some traps of foolishness and elevate our soul.

Department of Painting

Graduate School, Silpakorn University

Academic Year 2009

Student's signature

Thesis Advisors' signature 1. 2.

กิตติกรรมประกาศ

การสร้างสรรค์งานศิลปะของข้าพเจ้านั้น ข้าพเจ้ามีแม่และครอบครัวเป็นแรงบันดาลใจสูงสุด ทำให้ชีวิตและการทำงานของข้าพเจ้าดำเนินไปได้ และเป็นไปอย่างดี ตั้งแต่เริ่มต้นที่ได้ก้าวเข้าสู่การเรียนศิลปะ แม่เปิดโอกาสให้ข้าพเจ้าทำอะไรก็ได้ที่รัก โดยไม่เคยพูดอะไรเลย ทั้งที่ไม่รู้ว่าศิลปะจะทำให้ลูกอยู่รอดในสังคมหรือไม่ เพียงเพราะแม่มั่นใจในตัวข้าพเจ้า เชื่อว่าข้าพเจ้าตัดสินใจได้และทำได้ เราจะใช้ชีวิตรอดได้ ทุกครั้งที่เกิดปัญหาแม่ไม่รู้ว่าปัญหานั้นคืออะไร แต่แม่อยู่เคียงข้างและให้กำลังใจข้าพเจ้าเสมอมา แม่จึงเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นข้าพเจ้าในวันนี้ และเป็นคนสำคัญที่สุดที่ทำให้ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้เกิดขึ้นและสำเร็จลงได้

บุคคลอีกท่านหนึ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อชีวิตของข้าพเจ้า คือ ศาสตราจารย์ศิลป์ พีระศรี หรืออาจารย์ศิลป์ของนักศึกษาศิลปะทุกคน ท่านเป็นบุคคลที่ข้าพเจ้าไม่เคยรู้จักในความจริง แต่ท่านเป็นคนที่ทำให้ข้าพเจ้าตระหนักรู้ว่า ชีวิตนี้ที่ทำงานแล้วมีความสุข คือ การทำงานศิลปะ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่	
๑ บทนำ.....	๑
ความสำคัญของเรื่องสร้างสรรค์.....	๒
จุดมุ่งหมายของการสร้างสรรค์.....	๓
สมมติฐานของการศึกษา.....	๓
ขอบเขตการสร้างสรรค์.....	๔
ขั้นตอนการศึกษา.....	๔
วิธีการศึกษา.....	๕
แหล่งข้อมูล.....	๕
อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์.....	๕
๒ ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างสรรค์.....	๖
ที่มาของแนวคิดและแรงบันดาลใจ.....	๖
ทัศนคติเกี่ยวกับการสร้างสรรค์.....	๗
ความบันดาลใจและอิทธิพลที่ได้รับต่อการสร้างสรรค์งานศิลปะ.....	๘
อิทธิพลที่ได้รับจากสังคมและธรรมชาติ.....	๘
อิทธิพลที่ได้รับจากธรรมชาติ.....	๘
อิทธิพลที่ได้รับจากภาษาทางจิตรกรรม.....	๘
อิทธิพลที่ได้รับจากผลงานศิลปินอื่น.....	๑๐
๓ การดำเนินงานสร้างสรรค์.....	๑๔
การหาข้อมูล.....	๑๔
รูปแบบและเทคนิคการสร้างสรรค์.....	๑๘
ทัศนธาตุในการสร้างสรรค์.....	๑๘

บทที่	หน้า
การประสานกลมกลืนระหว่างรูปทรงและบรรยากาศ.....	๒๐
กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน.....	๒๑
๔ การพัฒนาและคลี่คลายผลงาน.....	๒๓
การสร้างสรรค์ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์.....	๒๓
การสร้างสรรค์ผลวิทยานิพนธ์.....	๒๕
๕ สรุปผลการสร้างสรรค์.....	๓๕
บรรณานุกรม.....	๔๐
ประวัติผู้วิจัย.....	๔๑

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
๑	ภาพตัวอย่างผลงานของรูสโซ่ ๑.....	๑๑
๒	ภาพตัวอย่างผลงานของรูสโซ่ ๒.....	๑๑
๓	ภาพตัวอย่างผลงานของมุงค์ ๑.....	๑๓
๔	ภาพตัวอย่างผลงานของมุงค์ ๒.....	๑๓
๕	ภาพผู้คนแออัดในสังคม	๑๔
๖	ภาพแสดงตัวอย่างการศึกษาใบหน้า	๑๕
๗	ภาพแสดงตัวอย่างการศึกษารวมชาติ ๑	๑๖
๘	ภาพแสดงตัวอย่างการศึกษารวมชาติ ๒	๑๗
๙	ภาพแสดงตัวอย่างการศึกษารวมชาติ ๓	๑๗
๑๐	ภาพแสดงตัวอย่างผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ๑	๒๔
๑๑	ภาพแสดงตัวอย่างผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ๒	๒๕
๑๒	ภาพแสดงตัวอย่างผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ๓	๒๖
๑๓	ภาพแสดงตัวอย่างผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ๔	๒๗
๑๔	ภาพแสดงตัวอย่างผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ๕	๒๘
๑๕	ภาพแสดงตัวอย่างผลงานภาพร่าง ๑	๒๙
๑๖	ภาพแสดงตัวอย่างผลงานภาพร่าง ๒	๓๐
๑๗	ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ๑	๓๑
๑๘	ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ๒	๓๒
๑๙	ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ๓	๓๓
๒๐	ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ๔	๓๔
๒๑	ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ๕	๓๕
๒๒	ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ๖.....	๓๖
๒๓	ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ๗	๓๗
๒๔	ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ๘	๓๘

บทที่ ๑

บทนำ

ข้าพเจ้ามีความเชื่อมั่นว่า ศิลปะช่วยให้ความเป็นมนุษย์ของเราสมบูรณ์และงดงามขึ้น เพราะในฐานะผู้สร้างสรรค์แล้ว ศิลปะ คือ สะพานที่เชื่อมโยงให้เราเข้าใจสรรพสิ่งต่างๆ ในธรรมชาติ ทั้งรูปธรรมได้แก่ต้นไม้ ใบหญ้า กายภาพของสิ่งต่างๆ และนามธรรม เช่น ธรรมชาติของจิตใจ ธรรมชาติของการเกิดขึ้น มีอยู่และดับไป

จากประวัติศาสตร์ศิลปะ เราได้เห็นผลงานศิลปะที่มีชื่อเสียงของศิลปินระดับโลกได้รับการยกย่อง เพราะสามารถเปิดเผยสภาวะจิตของมนุษย์ได้อย่างมีพลัง สัมผัสได้ด้วยใจ เมื่อดูแล้วเกิดอารมณ์ร่วมได้ ไม่ว่าจะเป็นความทุกข์ ความเหงา ความโดดเดี่ยว เช่น ผลงานชื่อ “สครีม” (scream) ของเอ็ดเวิร์ด มุงซ์ (Edward munch) และผลงานศิลปะชิ้นครูอีกไม่น้อยที่ถ่ายทอดความจริงแท้อันเป็นสากล หรือ ประมัตตสัจจะ¹ เช่น ความไม่เที่ยง ความพลัดพรากที่มนุษย์ทุกคนต้องประสบ โศกนาฏกรรมของชีวิตที่น่าสะเทือนใจ จนหลายครั้งเราพบว่าพลังความจริงที่สัมผัสได้จากผลงานเหล่านี้ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจให้ต้องกระทำสิ่งที่เป็สิ่งดีงาม

ดังนั้น ในทัศนะของข้าพเจ้า ศิลปะไม่ได้เป็นเพียงสื่อของความงามเท่านั้น ศิลปะยังสามารถสื่อสารความจริงแท้ และกระตุ้นให้เกิดความดีขึ้นได้ และศิลปะก็เป็นสิ่งจำเป็นต่อข้าพเจ้าในการดำรงตนอยู่ในฐานะมนุษย์คนหนึ่งด้วย เพราะ

ชีวิตนั้นมีหลายมิติ เราแต่ละคนมีสัมพันธภาพที่หลากหลาย ในฐานะปัจเจกบุคคล เราต้องสัมพันธ์กับสิ่งรอบตัว อาทิ ผู้คน สังคม และธรรมชาติ ขณะเดียวกันเราก็ต้องไม่ละเลยชีวิตด้านใน จนแปลกแยกกับตัวเอง จะทำเช่นนั้นได้ เราต้องสัมพันธ์กับสิ่งสูงสุดด้วย ไม่ว่าจะเป็นประมัตตสัจจะนิพพาน หรือพระเจ้าก็ตาม หากสัมพันธ์กับผู้คน สังคม และธรรมชาติ เป็นสัมพันธภาพแนวนอน สัมพันธภาพแนวตั้ง เบื้องล่างคือสัมพันธภาพกับชีวิตด้านใน เบื้องบนคือสัมพันธภาพกับสิ่งสูงสุด

¹ พุทธศาสนาแบ่งความจริงเป็น ๒ ระดับ คือ ความจริงแบบสมมติ (สมมติสัจจะ) กับความจริงแบบประมัตต์ (ประมัตตสัจจะ)

ในฐานะที่เป็นสะพานให้เข้าถึงความงาม ความจริง และความดี ศิลปะคือสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เรามีสัมพันธภาพกับสรรพสิ่งอย่างรอบด้าน ทำให้เราเห็นคุณค่าของธรรมชาติ เห็นมนุษย์ทุกคนเป็นพี่น้องกัน หยั่งลึกถึงจิตวิญญาณของตน และเข้าถึงสิ่งสูงสุดได้

เมื่อข้าพเจ้าสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ หมายถึง ข้าพเจ้ากำลังพูดคุย สื่อสารกับโลกภายในและโลกภายนอก ข้าพเจ้าใช้พู่กันแทนปากกา ใช้เส้น สี น้ำหนัก ฯลฯ ภาษาของทัศนศิลป์เป็นเครื่องมือถ่ายทอดความรู้สึกที่กลั่นกรองจากโลกภายในตัวตน อันหมายรวมทั้งจิตไร้สำนึก จิตใต้สำนึกที่ซ่อนอยู่ และสื่อสารความคิดที่ตกผลึกจากมุมมองต่อชีวิตและสังคมซึ่งประเด็นที่ข้าพเจ้าให้ความสนใจเป็นพิเศษ คือ การใช้ชีวิตของคนในสังคมเมืองใหญ่ เพื่อบอกกล่าวต่อโลกว่าข้าพเจ้าคิดและรู้สึกอย่างไร

หลังจากกระบวนการสร้างสรรค์เสร็จสิ้นลง เกิดชิ้นงานขึ้น สิ่งที่น่าประหลาดใจไม่ได้เพียงผลของความรู้สึกและสาระที่กำลังบอกกล่าว แต่ผลงานตรงหน้ายังทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อนให้ข้าพเจ้าเห็นสิ่งที่ตนคิดและรู้สึกชัดเจนขึ้น เป็นผลที่ย้อนกลับมาให้เรียนรู้และเติบโตขึ้น หรือกล่าวโดยสรุปว่า ผลงานศิลปะของเราสะท้อนตัวตนภายใน และเปิดให้เราได้รู้จักตนเองถ่องแท้ขึ้น นำไปสู่การหลุดพ้นกับดักความเขลาบางประการ และยกระดับจิตวิญญาณให้พัฒนาองอาจมากขึ้นได้

ความสำคัญของเรื่องที่สร้างสรรค์

ด้วยเหตุที่ข้าพเจ้าเติบโตท่ามกลางครอบครัวอันอบอุ่น สังคมที่แวดล้อมด้วยความรักและเอื้ออาทรต่อกัน หลังจากจบปริญญาตรีก็ก้าวเข้าสู่ขวบวัยของการทำงาน ประสบการณ์ชีวิตเปิดให้รู้จักความสัมพันธ์ของการอยู่ร่วมที่ต่างไป เราคาดหวังไม่ได้ว่าผู้คนจะปฏิบัติต่อเราเช่นเดียวกับที่เราปฏิบัติต่อเขา ความรู้สึกและความคิดที่ว่า สิ่งที่เราเห็นไม่ใช่สิ่งที่ใช่เสมอไป สังคมและวิงวอนอยู่ในหัวของข้าพเจ้าตลอดเวลา

เมื่อมองไปรอบตัว ผู้คนที่กำลังยิ้มแย้ม หัวเราะ สนุกสนาน แท้จริงแล้วสภาวะภายในเขาเป็นอย่างไร มีความสุข เบิกบานดังอากัปกริยาที่แสดงออกนั้นจริงหรือ ความเอื้อเฟื้อที่ได้รับเป็นเพียงมารยาททางสังคมหรือมาจากความรู้สึกในใจที่แท้จริง ข้าพเจ้าครุ่นคิด ตั้งคำถาม เพราะภาวะ

² พระไพศาล วิสาโล, “ศิลปะ สุนทรียภาพกับความเป็นมนุษย์”, โฟสต์ทูเดย์ ๑๒ เมษายน ๒๕๕๒, ไม่ทราบเลขหน้า.

เช่นนี้ก็เกิดขึ้นกับข้าพเจ้าเช่นกัน ประสบการณ์การอยู่ร่วมกับคนในสังคมเมืองใหญ่ทำให้ข้าพเจ้าสามารถปฏิบัติสิ่งที่จิตใจไม่ได้รู้สึกอย่างแท้จริงได้อย่างไม่ตะขิดตะขวง

อะไรที่ทำให้เป็นเช่นนั้น สังคมที่พัฒนาไปเป็นความก้าวหน้า ทันสมัย ยกระดับความเจริญทางวัตถุ แล้วจิตใจพัฒนาไปด้วยหรือไม่ นี่คือ ประเด็นสากลที่ควรพูดถึง ไม่ว่าจะมีการพูดประเด็นนี้มาแล้วมากน้อยแค่ไหน ก็คงต้องพูดกันต่อไปในหลายวิธีการ เพราะกระแสของการพัฒนานั้นเร็วและแรงจนเราทุกคนต้องช่วยกัน ข้าพเจ้าจึงเห็นความสำคัญที่จะใช้ภาษาทัศนศิลป์เป็นอีกหนึ่งเครื่องมือที่ช่วยเพื่อช่วยกันชะลอความเร็ว ดัดเบรคให้ผู้คนหยุดและค้นหา ตรวจสอบ หรือตั้งคำถามกับสภาวะภายในจิตใจได้สำนึกที่ต่างเต็มไปด้วยความรู้สึกรั่ว รวดเร็ว โหยหา ฯลฯ ซ่อนอยู่ภายใน

จุดมุ่งหมายของการสร้างสรรค์

ข้าพเจ้าต้องการแสดงออกถึงสภาวะภายในจิตใจได้สำนึกของข้าพเจ้าเองเมื่อมีผลกระทบจากประสบการณ์ของการอยู่ร่วมกับคนในสังคมเมืองใหม่ ยิ่งนานวันยิ่งชัดเจนถึงความเหงา ความเศร้า และความโดดเดี่ยว โดยแสวงหาเทคนิควิธีการใช้ภาษาของจิตรกรรมแสดงสภาวะนั้นให้ชัดเจนและมีพลังที่สุด เพื่อให้สามารถส่งสารที่ข้าพเจ้าต้องการกล่าวต่อโลกภายนอกว่า อยากให้มนุษย์ทุกคนทบทวน ตรวจสอบสภาวะภายในใจของตนมากกว่านี้ ถ้าปล่อยให้ชีวิตไหลเรื่อยไปตามกระแสสังคมที่พัฒนาแต่วัตถุ สักวันทุกอย่างก็จะแห้งแล้ง ไร้ชีวิต โดยเฉพาะจิตวิญญาณของความเป็นมนุษย์

สมมุติฐานของการศึกษา

ศิลปะเป็นอีกภาษาหนึ่งที่มนุษย์สามารถใช้สื่อสารได้ ไม่ต่างจากภาษาพูด ภาษาเขียน เช่นเดียวกับดนตรี ทัศนศิลป์เป็นภาษาภาพที่มีพลังของการสื่อสารไม่แพ้กัน ในการค้นหาวิธีการแสดงออกถึงสภาวะความรู้สึกภายในของข้าพเจ้าด้วยภาษาของจิตรกรรมนั้น ข้าพเจ้ามีสมมุติฐานในการใช้อิทธิพลของน้ำหนัก ความพรำมัวของทัศนธาตุ ความเคลื่อนไหวของเส้น และการทับซ้อนของรูปทรง เพื่อสร้างบรรยากาศที่มีความหมายและมีผลกระทบต่อความรู้สึก รวมถึงการใช้สัญลักษณ์รูปทรงของธรรมชาติที่ไร้ชีวิตผสมกับรูปทรงใบหน้าที่น่าเกลียดของข้าพเจ้า ซึ่งมีได้หมายถึงตัวข้าพเจ้าโดยตรงแต่เป็นตัวแทนของมนุษย์ทุกคนที่ล้วนมีประสบการณ์ด้านความรู้สึกที่เป็นสากลร่วมกัน

ขอบเขตการสร้างสรรค์

ข้าพเจ้ามุ่งเน้นการถ่ายทอดสภาวะอารมณ์และความรู้สึกภายในที่เป็นผลกระทบมาจากการรับรู้ชีวิตผู้คนในสังคมเมืองที่วุ่นวาย สับสน เต็มไปด้วยความรีบเร่งและร้อนรน ซึ่งเป็นสภาวะที่ข้าพเจ้าเชื่อว่าทุกคนล้วนมีประสบการณ์ร่วม

ท่ามกลางภาวะความอลเวงที่ทุกคนคุ้นชินจนเสมือนหนึ่งเป็นภาวะปกติในชีวิตประจำวัน จะมีช่วงขณะหนึ่งที่แต่ละคนพบว่ามีความว่างโหวงเกิดขึ้นในจิตใจโดยไม่รู้ตัว เป็นความอ้างว้าง โดดเดี่ยว ทั้ง ๆ ที่ยังมีผู้คนมากมายรายล้อมรอบตัว การหลุดเข้ามาอยู่ในมิติของความรู้สึกดังกล่าว ไม่ใช่ภาวะที่เกิดขึ้นเพราะสภาพสังคมบีบคั้นกดดัน แต่เป็นภาวะการณที่เกิดขึ้น เหมือนเครื่องยนต์ที่ถูกเร่งเครื่องเร็วจี จนร้อนจัดเครื่องสะดุด ภาวะจิตก็ตกอยู่ในอุณหภูมิจนร้อนนั้นคือ เราร้อนจนสะดุดชะงักกึก

ข้าพเจ้าเลือกหยิบเอาสภาวะชะงักงันที่ทำให้เกิดช่องว่างมาไตร่ตรอง ทบทวน ตั้งคำถาม และตกผลึก เป็นความต้องการแสดงออกถึงการถามหาความหมายของการมีชีวิตอยู่ การดำเนินชีวิตไป โดยผ่านกระบวนการสร้างสรรค์จิตรกรรมสีอะคริลิก

ในกระบวนการแสวงหาวิธีการสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อถ่ายทอดความรู้สึกอย่างมีพลังนั้น ข้าพเจ้าตั้งขอบเขตไว้เฉพาะเทคนิคสีอะคริลิก เพราะเป็นเทคนิคที่ข้าพเจ้ามีความชำนาญ และคุณสมบัติของสีที่มีความเบา โปร่งใส ทับซ้อนได้ สามารถสร้างมิติและน้ำหนักได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสร้างสรรค์

ขั้นตอนการศึกษา

๑. แสวงหาแรงบันดาลใจเพื่อเป็นวัตถุดิบของการสร้างสรรค์ คือ ผลกระทบด้านความรู้สึกเมื่อสัมผัสกับชีวิตผู้คนในสังคมเมืองใหญ่

๒. ศึกษาและแสวงหาข้อมูลดิบของสิ่งที่สื่อถึง หรือมีความหมายเปรียบเทียบกับ จิตใจที่หมองหม่น ชีวิตที่แห้งแล้ง อ้างว้าง เช่น ใบไม้แห้ง กิ่งไม้แห้ง เพื่อนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ในภาพ

๓. นำข้อมูลความรู้สึกที่ได้มาไตร่ตรอง ผสมผสานกับสัญลักษณ์ที่เลือกสรรแล้ว ตกผลึกความคิดเป็นภาพร่างของชิ้นงาน

๔. ขยายจากภาพร่างสู่งานจริง

๕. ทดลองเทคนิคที่สอดคล้องและสื่อสารได้ตรงกับความต้องการ

๖. สร้างสรรค์ผลงานจริง

๗. ตรวจสอบผลงานที่สำเร็จแล้วว่าสอดคล้องตรงกับความรู้สึกและความหมายของที่ต้องการสื่อสารหรือไม่ปรับปรุง

๘. แก้งานจนสมบูรณ์

วิธีการศึกษา

๑. การแสวงหาแรงบันดาลใจจากการศึกษาชีวิตผู้คน
๒. ศึกษาบรรยากาศในช่วงเวลาหยุดของกลางวันและกลางคืน
๓. ศึกษาลักษณะทางกายภาพและความรู้สึกทางนามธรรมของธรรมชาติที่ไร้ชีวิต
๔. ศึกษารูปแบบงานศิลปะของศิลปินที่มีชื่อเสียงในการถ่ายทอดงานจากอารมณ์ความรู้สึก

แหล่งข้อมูล

๑. ชุมชนคนทำงานในเมือง เช่น สีลม, สาทร, สุขุมวิท, ลาดพร้าว ฯลฯ
๒. คนรู้จักที่ทำงานรับเงินเดือน
๓. วัตถุและสภาพแวดล้อมในธรรมชาติที่ตายแล้ว

อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์

๑. สีอะคริลิก
๒. พู่กัน
๓. ผ้าใบ
๔. กระจกสเปรย์ชนิดน้ำ (เพื่อทำพื้นผิว)
๕. ดินสอ, ยางลบ

บทที่ ๒

ข้อมูลเกี่ยวกับการสร้างสรรค์

ที่มาของแนวความคิดและแรงบันดาลใจ

สภาพสังคมของคนในเมืองใหญ่นั้น ย่อมรู้กันคืออยู่แล้วว่าต้องปากกัดตีนถีบ ทำมาหากินกันอย่างสุดความสามารถ ทำทุกอย่างเพื่อให้ดำเนินชีวิตอยู่ได้ บางครั้งความสำเร็จในชีวิตก็ต้องยอมแลกมาด้วยความเหนื่อยยากหรือการใช้ชีวิตในวิถีทางแห่งความทุกข์ หลายคนประสบความสำเร็จ มีกินมีใช้ บ้างร่ำรวยด้วยเงินทองและทรัพย์สินสมบัติ แต่ลองมองไปลึก ๆ ภายในจิตใจของพวกเขาเหล่านี้ ข้าพเจ้าคิดว่ามีไม่น้อยที่เต็มไปด้วยความเหงา โดดเดี่ยว และอ้างว้าง และหลายคนไม่เคยรู้จักสภาวะจิตใจของตนเองอย่างแท้จริง อาจเป็นเพราะชีวิตคนเมืองแต่ละวันช่างวุ่นวาย ยุ่งเหยิง

ทว่าถ้าเราลองหยุดตัวเอง นั่งลง นิ่งขึ้นเพื่อเฝ้ามองและฟังเสียงความรู้สึกภายในจิตใจก็จะพบความจริงที่แตกต่างจากสิ่งที่ปรากฏภายนอกโดยสิ้นเชิงเลยก็ได้ เช่น ในรอยยิ้มและเสียงหัวเราะแท้จริงแล้วเป็นเสียงหัวเราะของความเศร้าต่างหากหาใช่ความเบิกบานยินดี หากการเฝ้ามองและฟังเสียงนั้นเป็นไปด้วยความซื่อสัตย์ต่อตนเอง

ข้าพเจ้าสนใจสภาวะความรู้สึกที่แปลกแยกเหล่านี้ก็เพราะประสบการณ์ชีวิตหลังจากจบปริญญาตรีที่ต้องพบปะ ทำงานติดต่อกับคนมากขึ้น หลากหลายขึ้น หลายครั้งในความสัมพันธ์ที่ก่อเกิดสร้างความผิดหวังเศร้าใจให้ ข้าพเจ้าพบว่ายิ่งนานวัน ความรู้สึกโดดเดี่ยว ความเหงาเข้าเกาะกุมใจ ความอ้างว้างรุมเร้าทั้งในเวลาที่อยู่ลำพังหรือแม้แต่กำลังหัวเราะอยู่ท่ามกลางผู้คนมากมาย สังคมเมืองใหญ่ทำให้ข้าพเจ้าเริ่มไม่แตกต่าง อาทิปฏิกิริยาที่แสดงออก สิ่งที่ปฏิบัติหลายครั้งตรงข้ามกับความรู้สึกที่แท้จริง อาจเป็นตามคำกล่าวอ้างในนามมารยาททางสังคมหรืออะไรก็ตาม สิ่งเหล่านี้ทำให้ข้าพเจ้าครุ่นคิดและตั้งคำถาม

สิ่งที่เห็นภายนอกไม่ใช่ความจริงจากภายใน เกิดภาวะการณ์ที่หลอกลวงทั้งตนเองและผู้อื่น นี่คือนิสัยที่สังคมเมืองใหญ่ที่เต็มไปด้วยความเจริญ ความทันสมัย ในนามของการพัฒนากำลังทำให้จิตใจผู้คนเจ็บป่วย สิ่งที่เคยมีอยู่มากมายอย่างความเอื้ออาทร น้ำใจ การให้อภัย ฯลฯ กำลังเหือดแห้งอย่างรวดเร็ว ทั้งที่ย้อนเวลากลับไปไม่นานเมื่อข้าพเจ้าเป็นเด็ก มีแต่ผู้คนที่จริงใจเต็มไปด้วยความเอื้อเฟื้อและความรักอันเป็นสภาพแวดล้อมที่หล่อหลอมให้ข้าพเจ้าเติบโต

ดังนั้น การพบกับความผิดหวังในความสัมพันธ์ การคาดหวังไม่ได้ว่าเขาจะปฏิบัติต่อเรา เช่นเดียวกับที่เราปฏิบัติต่อเขา ความไม่แน่ใจกับสิ่งที่เห็นภายนอก และผลกระทบที่เกิดขึ้นในจิตใจ

ของข้าพเจ้าเองจึงเป็นแรงบันดาลใจให้ศึกษา ค้นลึกลงไปในสถานะภายใน สิ่งสัมผัส รับรู้และก่อเกิดจากการอยู่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมเมืองใหญ่นั้นเป็นอย่างไร

กฤษณะมูรติ นักคิดนักปรัชญาชาวอินเดียกล่าวไว้ว่า

เมื่อความเจ็บปวดจากความเจ็บเหงา เดียวดายเกิดขึ้นแก่ท่าน ลองเผชิญกับมัน พิจารณา มันโดยปราศจากการหลบเลี่ยง หากท่านหลบเลี่ยงไป ท่านก็จะไม่มีวันเข้าใจมันได้เลย และมันจะยังคงอยู่ที่นั่นรอคอยท่าน แต่หากท่านสามารถเข้าใจความรู้สึกนี้ และเข้าใจถึงสาระของความว่าเหว่ นั้น ได้อย่างลึกซึ้ง ท่านจะพบว่ามันไม่มีความจำเป็นใด ๆ เลยที่จะต้องหลบเลี่ยง

ในกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานศิลปนิพนธ์ชุดนี้ การดำดิ่งลงไปค้นหาด้านในเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ ข้าพเจ้าออกไปเฝ้าสังเกตชีวิต ไปพูดคุยกับผู้คนจำนวนมาก เพราะคิดว่าการจะสัมผัสส่วนลึกในจิตใจต้องเข้าใจบริบทและวิเคราะห์จากสถานการณ์ของแต่ละบุคคลไป ข้าพเจ้าไม่ได้ต้องการนำเสนอเรื่องราวชีวิต หรือมุมมองความคิดของคนเหล่านั้น แต่นำชีวิต ความคิด สถานะภายในของพวกเขา กลับกลับมาวิเคราะห์ สกัดเหลือประเด็นร่วม คือ สถานะความรู้สึกโดดเดี่ยว เพื่อจะยืนยันว่าสิ่งที่เกิดขึ้นกับสถานะภายในจิตใจของข้าพเจ้านั้นเป็นจริง เป็นผลที่ก่อร่างจากสังคมเมืองใหญ่ และสถานะภายในอันเป็นความรู้สึกส่วนตัวของเรานั้นหาใช่เรื่องส่วนตัวไม่ แต่เป็นสถานะที่เป็นสากล เราทุกคนต่างมีจุดร่วมของการเป็นคนเมืองเหมือนกัน

นี่คือ ที่มาและแรงบันดาลใจที่ข้าพเจ้านำมาใช้ในการสร้างสรรค์ แม้จะมีความรู้สึกของข้าพเจ้าเป็นต้นทางของการทำงานแต่สิ่งที่ตกผลึกล้วนมาจากการศึกษา ไตร่ตรองและวิเคราะห์อย่างจริงจัง ไม่ได้เป็นเพียงการสร้างสรรค์จากความรู้สึกอันเลื่อนลอยหรือสถานะเฉพาะตน ข้าพเจ้ากำลังถ่ายทอดสถานะร่วมของจิตมนุษย์ด้วยภาษาศิลปะอันเป็นสากลเช่นกัน

ทัศนคติเกี่ยวกับการสร้างสรรค์

เวลาที่คนเราได้รับจดหมาย เขาจะต้องค่อยๆ แทะซอง หยิบกระดาษขึ้นมาเปิดอ่าน สายตาเริ่มไล่เลียงไปตามตัวอักษรในแต่ละบรรทัด ความหมายในตัวอักษรอาจมีทั้งการบอกเล่าเรื่องราว การพรรณนาความรู้สึก ทั้งหมดทั้งมวลของความเป็นจดหมาย ไม่ว่าจะ เป็น ลายมือ สีส่นน้ำหมึก กระดาษที่ใช้ ซองที่ใส่ ฯลฯ นอกจากจะส่งสารแล้วยังบ่งบอกความเป็นตัวตนของผู้เป็นเจ้าของจดหมายนั้นได้อย่างดี

ในทรศนะของข้าพเจ้า ผลงานศิลปะเป็นเสมือนจดหมายภาพที่ข้าพเจ้าต้องการส่งไปให้ผู้อ่าน ให้พวกเขาได้ละเลียดกับความหมายในภาษาจิตรกรรมที่ข้าพเจ้าบรรจงเลือกใช้ ทั้งสี เส้น ร่องรอยน้ำหนักอ่อนแก่ ฯลฯ อันเป็นท่วงทำนองของความรู้สึกที่ประกอบกันขึ้นอย่างเป็นตัวตน

ของข้าพเจ้าแล้ว ยังเต็มไปด้วยพลังที่จะบอกกล่าว ส่งสาร ซึ่งในที่นี้ คือ สภาพภายในที่เป็นผลกระทบจากสังคมเมือง

ตัวตนของข้าพเจ้านั้นแท้จริงก็ก่อเกิดจากมุมมองที่มีต่อสิ่งต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการใช้ชีวิต สภาพสังคม ความคิด ความรู้สึก รวมถึงมุมมองต่อสุนทรียะจากผลงานศิลปะ และมุมมองต่อการเลือกใช้ไวยากรณ์ของภาษาจิตรกรรม สิ่งเหล่านี้กลายเป็นทัศนคติที่ข้าพเจ้ามีต่อโลกทั้งภายในตัว และนอกตัวที่มีผลต่อกระบวนการคิด ข้าพเจ้าเลือกใช้วิธีการเขียนภาพโดยมีต้องคำนึงหลักความจริงตามธรรมชาติ หากแต่ให้ได้ความรู้สึกอย่างที่ตั้งใจไว้ มีหลักสำคัญว่า ต้องไม่เสแสร้ง แต่ถ่มกรองและสัตย์ซื่อต่อจิตใต้สำนึก และเชื่อมั่นบนมุมมองต่อการสร้างสรรค์ดังกล่าวนี้

ในการสร้างสรรค์งานศิลปะ จินตนาการเป็นจุดเริ่มต้นของความคิด อารมณ์ หรือความรู้สึกทางศิลปะจะต้องเกิดขึ้นจากภายใน เห็นแจ้งขึ้นโดยสัญชาตญาณ อยู่นอกเหนือเหตุผลธรรมดา เป็นกลไกของจิตที่แก่งให้เกิดขึ้น หรือบังคับให้เป็นไปในลักษณะนั้น ลักษณะนี้โดยผลการไม่ได้ เมื่อเกิดขึ้นและพัฒนาถึงขั้นตอนสุดท้ายแล้วจะต้องแสดงออกอย่างตรงใจ ผลงานที่เป็นศิลปะจะต้องสื่อความหมายกับผู้ดูได้จากพลังที่แฝงอยู่ภายใน ความบริสุทธิ์ใจและทัศนคติที่ถูกต้องในการสร้างสรรค์นั้นเป็นพื้นฐานอันสำคัญที่จะสนับสนุนปัจจัยอื่นของการสร้างสรรค์งานศิลปะ ซึ่งได้แก่ความคิด รูปทรง การแสดงออกให้มีเอกภาพ มีชีวิตและมีพลัง³

ความบันดาลใจและอิทธิพลที่ได้รับต่อการสร้างสรรค์งานศิลปะ

๑. อิทธิพลที่ได้รับจากสังคม

สังคมเมืองมีอิทธิพลต่อข้าพเจ้าในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะชุกนี้มาก กล่าวคือ ในเมืองที่ข้าพเจ้าอาศัยและสัมผัสอยู่ทุกวันนี้ ไม่ว่าจะเป็นผู้คนหรือวิธีการดำเนินชีวิตล้วน แต่มีผลกระทบต่อความรู้สึกทุกอย่าง สภาพของผู้คนที่ดิ้นรนทำมาหากินแก่งแย่งแข่งขันกันทวีความรุนแรงขึ้น จนกระทั่งต่างคนต่างเอาตัวรอด ไม่ได้มองเห็นความสำคัญของผู้อื่น คิดถึงประโยชน์ตนมาก่อน การช่วยเหลือเกื้อกูลกันลดลงทุกวัน สังคมเมืองกำลังสร้างให้คนมีสภาพจิตใจเป็นเช่นนี้ และฝังรากลึกกลงจนคุณงามความดีภายในจิตใจที่พึงมีของมนุษย์ค่อยๆ เหือดแห้งไป สังคมจึงเต็มไปด้วยคนที่ พร้อมทำสิ่งผิดศีลธรรมจรยาอันดีงาม ก่อเกิดปัญหาซับซ้อน และทับทวีขึ้นทุกวัน ๆ

³ ชลุด นิมเสมอ, องค์ประกอบของศิลปะ (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๓๑), ๓๑๖.

ข้าพเจ้าเป็นคนหนึ่งที่มีจินตนาการและความรู้สึกกับสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเร็วมาก เมื่อมีสิ่งใดมากระทบจิตใจจะอ่อนไหวง่าย ทั้งที่บางเรื่องอาจเป็นเพียงเรื่องธรรมดาในความรู้สึกของหลายคน ผลกระทบนั้นมีผลอย่างมากมายต่อสภาวะจิตใจและหลายครั้งมีผลโดยไม่รู้ตัวเลยด้วยซ้ำ ผลงานของข้าพเจ้านั้นจึงเป็นการนำความรู้สึกที่ได้สัมผัสผู้คน สภาพความเป็นอยู่ต่าง ๆ ในสังคมการใช้ชีวิตของตัวเอง ฯลฯ ทุกสิ่งที่มีผลกระทบต่อจิตใจมาประมวลและตั้งสติคิดและค้นหาความรู้สึกที่แท้จริงที่ได้จากสังคมมาตลอดเวลาหลายปีนั้นคืออะไร เพราะถ้าคนเราไม่หลงลืมที่จะ คิดทบทวน สังคมเช่นนี้ก็ไม้อาจทำลายความดีงามภายในใจไปได้ การไตร่ตรองถึงสิ่งที่เกิดขึ้นถึงสภาวะภายในของตัวเองจึงเป็นสิ่งที่ควรกระทำอย่างยิ่ง

๒. อิทธิพลที่ได้รับจากธรรมชาติ

ธรรมชาติ คือ การก่อกำเนิดที่ยิ่งใหญ่ ทุกอย่างของระบบธรรมชาติมีความสำคัญมาก แต่คนเรามักมองธรรมชาติเพียงเปลือกนอกเท่านั้น ทุกสรรพสิ่งในโลกนี้ล้วนเกี่ยวพันกัน มนุษย์เรา คือ ธรรมชาติ ธรรมชาติ คือ เรา เราเป็นส่วนหนึ่งหรือเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ

เมื่อข้าพเจ้ามองธรรมชาติ ข้าพเจ้าเห็นการเกิดมาและจากไป ไม่ว่าจะป็นต้นไม้ ใบหญ้า สัตว์ คน ล้วนมีอายุขัยด้วยกันทั้งหมด ขณะที่ธรรมชาติส่วนหนึ่งพากันดำเนินชีวิตไปจนถึงวันที่ดับ อีกส่วนหนึ่งก็กำลังก่อเกิดขึ้น การเกิดดับของสรรพสิ่งกับความรู้สึกภายในจิตใจดูเหมือนจะมีจุดร่วมกัน ข้าพเจ้ามองเห็นว่าสภาวะภายในจิตนั้นก็เกิดและมีดับเช่นเดียวกัน หากแต่จะพิเศษกว่าตรงที่ว่า สภาวะภายในของคนมีเกิดดับอยู่ ตลอดเวลา วูปไฮว วัปดับ ทุกชั่วขณะจิต

๓. อิทธิพลที่ได้รับจากภาษาทางจิตรกรรม

ภาษาทางจิตรกรรม มีทัศนธาตุต่าง ๆ เช่น จุด เส้น สี น้ำหนัก ฯลฯ เป็นไวยากรณ์แห่งภาษาที่จะนำมาร้อยเรียงเป็นประโยคอันสื่อความได้ หากนักเขียนใช้ปากกา จิตรกรก็ใช้พู่กัน นักเขียนมีตัวอักษรเป็นสื่อในการส่งสาร จิตรกรก็มีทัศนธาตุเป็นวัตถุศิลปะและโครงสร้างให้เลือกใช้จัดวางจนเกิดเป็นภาษาภาพ ภาษาแห่งจิตรกรรมนี้มีพลัง ความหมายและความหลากหลายแตกต่างกันไปตามแต่ละลีลาและรูปแบบอันเฉพาะตัวของจิตรกรเจ้าของผลงานชิ้นนั้น ๆ

สำหรับข้าพเจ้า ภาษาทางจิตรกรรมที่เลือกใช้ คือ น้ำหนักที่เกิดจากสี สร้างให้เกิดพื้นผิว ซึ่งจะช่วยให้ช่วยสร้างบรรยากาศพิเศษให้ชิ้นงานมีมิติที่แตกต่างไปจากโลกของความจริง เสมือนหนึ่งการนำเข้าสู่โลกของสภาวะจิต และใช้ความพราวมันทำให้เกิดอารมณ์ที่ทำให้นึกถึงภาวะความว่าง ส่วนความเคลื่อนไหวของเส้น การตกลงจากที่สูงสู่ที่ต่ำทำให้เกิดความรู้สึกเหมือนภาวะจิตที่ดำดิ่ง และภาวะการล่องลอยในกระแสความรู้สึก

๔. อิทธิพลที่ได้รับจากผลงานของศิลปินอื่น

ตามที่ได้กล่าวแล้วว่า ภาษาทางจิตรกรรมนั้นมีพลังและมีรูปแบบเฉพาะตน จิตรกรแต่ละคนก็มีวิธีการใช้ภาษานั้นแตกต่างกันไป ข้าพเจ้าสนใจผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียง ระดับโลก ๒ คน คือ อองรี รูสโซ (Henri Rousseau) และเอ็ดเวิร์ด มุงค์ (Edvard Munch) เพราะเห็นว่ามีการใช้ภาษาทางจิตรกรรมตรงกับความรู้สึกและจุดมุ่งหมายที่ข้าพเจ้าต้องการสร้างสรรค์

๔.๑ อองรี รูสโซ (Henri Rousseau หรือ Henri Julien Félix Rousseau)

จิตรกรชาวฝรั่งเศส ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ศิลปะแบบอิมเพรสชันนิสม์ (Impressionism) กำลังเฟื่องฟู ระหว่างที่มีชีวิตอยู่รูสโซถูกเหยียดหยัน ภายหลังถึงได้รับการยกย่องและนับถือเป็นศิลปินคุณภาพสูงและเป็นผู้ที่สอนตนเอง รูสโซเป็นผู้ที่เรียนรู้การเขียนจิตรกรรมด้วยตนเอง เขากล่าวว่า “ไม่มีผู้สอนแต่อย่างใด นอกไปจากธรรมชาติ” เป็นศิลปินที่มีเอกลักษณ์ในการเขียนแบบ **ศิลปะนาอิว์** (Naïve art) และพริมิทิฟ (Primitivism)

ประวัติ อองรี รูสโซเกิดเมื่อวันที่ **๒๑ พฤษภาคม ค.ศ. ๑๘๔๔** เสียชีวิตเมื่อวันที่ **๒ กันยายน ๑๙๑๐** ที่เมือง **ลาวาล** บริเวณ **ลุ่มแม่น้ำลัวร์** ครอบครัวมีอาชีพเป็นช่าง ปรุป่า เมื่อยังเด็กเข้ารับการศึกษาที่โรงเรียนประจำระดับมัธยมของเมืองลาวาลเอง ในฐานะนักเรียนไป-กลับ หลังจากบิดาคิดหนักจนถูกยึดบ้าน รูสโซเป็นนักเรียนระดับปานกลางในวิชาทั่วไป แต่ได้รับรางวัลทางด้านการวาดภาพและดนตรี ต่อมารูสโซก็ทำงานเป็นทนายความและศึกษากฎหมาย ระหว่างนั้นเขาทำผิดกฎหมายเล็กน้อยจึงเลี้ยงไปเป็นทหารอยู่สี่ปีเริ่มตั้งแต่ ค.ศ. ๑๘๖๓ เมื่อบิดาเสียชีวิตรูสโซก็ย้ายไปรับราชการอยู่ในปารีสในปี ค.ศ. ๑๘๖๘ เพื่อไปเลี้ยงดูแม่ที่เป็นหม้าย ต่อมาปี ค.ศ. ๑๘๗๑ รูสโซก็ได้รับการเลื่อนตำแหน่งขึ้นเป็นพนักงานเก็บภาษี และเริ่มทำการเขียนภาพอย่างจริงจังเมื่ออายุได้สี่สิบเศษ พออายุ ๔๕ ก็ลาออกจากราชการมาเป็นจิตรกรเต็มตัว

ภาพที่ ๑ ตัวอย่างผลงานของรูสโซ ๑

ภาพที่ ๒ ตัวอย่างผลงานของรูสโซ ๒

ข้าพเจ้าคิดว่างานของ อองรี รูสโซ นั้น มักนำเสนอจากความรู้สึกหรือจากจิตใต้สำนึกออกมาอย่างดิบ ๆ ตรงไปตรงมา รูปทรงธรรมชาติที่เขานำมาใช้นั้นมีพลังเพราะความซื่อสัตย์ต่อความรู้สึกของตนเอง

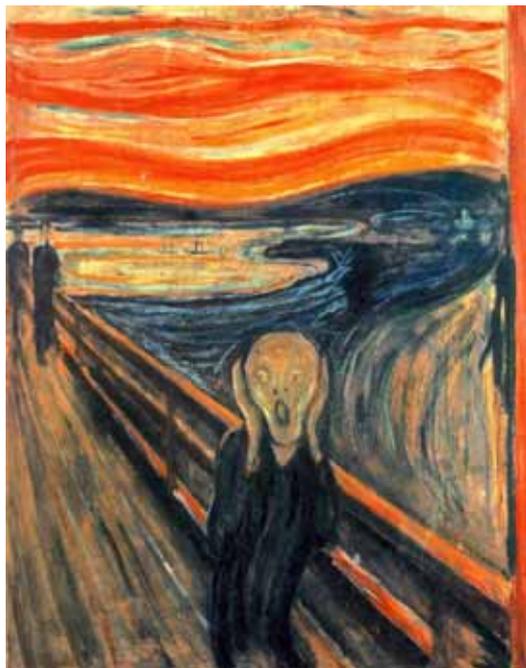
๔.๒ เอ็ดเวิร์ด มุงค์ (Edvard Munch)

จิตรกรชาวนอร์เวย์ที่มีชื่อเสียงในสมัยหลังของคริสต์ศตวรรษที่ 19 ครั้งหนึ่งเขาได้รับเชิญให้นำผลงาน ๕๐ ชิ้นไปแสดงที่สมาคมศิลปินแห่งชาติ – แพร่ไอน์ (Kunstler – verein) ในกรุงเบอร์ลิน (Berlin) ผู้คนรู้สึกไม่พอใจผลงานของเขามากจนงานแสดงต้องปิดฉากลง ช่วงเวลานั้นเองที่มุงค์เริ่มสนใจปรัชญา “Frieze of Life” ซึ่งเป็นบทนิพนธ์ที่เกี่ยวกับชีวิตความรัก และความตาย เขาเริ่มใช้ภาพวาดแสดงความรู้พลังในการต่อสู้ของบุคคลยามเผชิญความรัก และความตาย ด้วยสีเข้มและลายเส้นที่แสดงอารมณ์รุนแรง ภาพที่เป็นที่รู้จักกันดี ดี คือ “สกริม” (scream) นั้นเอง

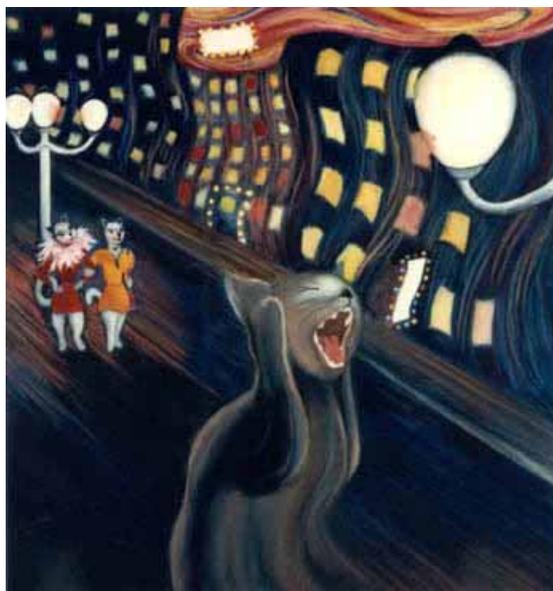
ประวัติ เอ็ดเวิร์ด มุงค์ (Edvard Munch) เกิดเมื่อวันที่ ๑๒ ธันวาคม พ.ศ.๒๔๐๖ ที่เมือง ลอยเทน Loyten ในนอร์เวย์ตอนใต้ เมื่ออายุ ๕ ขวบ เขาสูญเสียมารดาและเสียพี่สาวในอีก ๕ ปีต่อมา ในวัยเด็ก มุงค์มีสุขภาพไม่แข็งแรง ล้มป่วยบ่อย ชีวิตของเขาจึงมีแต่การสูญเสีย และความเจ็บปวด นี่ก็คือแรงกดดันที่ทำให้มุงค์วาดภาพที่มีแต่ความทุกข์ และความเศร้า นอกจากนี้แล้ว บิดาก็มีส่วนกดดันชีวิตของเขาด้วยเพราะเป็นคนอารมณ์แปรปรวน และคลั่งศาสนา

อายุ ๑๗ ปี มุงค์ไปเรียนศิลปะที่ออสโล Oslo School of Art and Handicraft หลังจากเรียนที่นั่น ๒ ปี ก็ได้งานทำในสตูดิโอของ คริสเตียน โครห์จ Christian Krohg ผู้วาดภาพตามสไตล์ของกุสตาฟ คูเบต์ (Gustave Courbet) และ เอ็ดเวิร์ด มานต์ (Edouard Manet) พออายุ 20 ปี ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่จิตรกรนอร์เวย์เริ่มรู้จักศิลปะประเภท อิมเพรสชันนิสต์ (Impressionism) ของจิตรกรฝรั่งเศส เมื่ออายุ ๒๓ เขาจึงได้รับทุนการศึกษา เดินทางฝึกงานที่ปารีสและท่องเที่ยวต่อไปยังอิตาลีกับเยอรมนีด้วย

อายุ ๔๕ ปี มุงค์มีอาการโรคประสาทเพราะติดสุรา และมีปัญหาด้านความรัก ร่วมเพศ จนต้องเข้าพักรักษาตัวที่โรงพยาบาลโรคจิตในฝรั่งเศส แต่ก็ยังวาดภาพต่อไป และนำภาพออกแสดงที่กรุง Oslo ซึ่งทำให้ประสบความสำเร็จมาก จนกลายเป็นจิตรกรชาวนอร์เวย์ที่มีชื่อเสียงที่สุด

ภาพที่ ๓ ตัวอย่างผลงานของมุนค์ ๑

ภาพที่ ๔ ตัวอย่างผลงานของมุนค์ ๒

ข้าพเจ้าสนใจศึกษาผลงานของมุนค์เพราะเขาสามารถใช้ภาษาแห่งจิตรกรรม นำเสนออารมณ์ความรู้สึกต่างๆ ได้อย่างมีพลัง และยังเป็นการวิพากษ์สังคมอย่างงดงามด้วยกระบวนการทางศิลปะ

บทที่ ๓

การดำเนินงานสร้างสรรค์

แนวความคิด แรงบันดาลใจและอิทธิพลต่างๆ ที่ได้รับมานั้น ข้าพเจ้านำมาคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อค้นหาวิธีการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่ตอบสนองต่อแนวคิดที่ต้องการนำเสนอซึ่งได้กล่าวมาแล้ว โดยมีวิธีการดำเนินงานดังนี้

การหาข้อมูล

๑. ข้อมูลด้านความรู้สึก

ข้าพเจ้าลงไปแสวงหาข้อมูลในพื้นที่จริง เพื่อสังเกตอารมณ์ของผู้คนต่างๆ แล้วนำมาประมวล ทบทวนความรู้สึก ตรวจสอบผลกระทบต่อสภาวะภายในของตนเองให้ชัดเจนขึ้น

๑.๑ เฝ้าดูชีวิตผู้คนในเมือง เช่น นั่งตามป้ายรถเมล์ที่มีคนจำนวนมาก ไปเดินตาม ถนนสีลม ถนนสาทร ในเวลาพักเที่ยง ขึ้นรถไฟฟ้าในช่วงเวลาเลิกงาน เป็นต้น สิ่งสำคัญคือ ข้าพเจ้าต้องทำสภาวะจิตของตนเองให้นิ่ง โดยการปิดโทรศัพท์มือถือ ทำตัวเสมือนเครื่องรับ เปิดรับ และซึมซับความวุ่นวายต่างๆ ประมวลความรู้สึกและถ่ายทอดเป็นภาพร่างโดยจับพลัน (Quick Sketch)

ภาพที่ ๕ ผู้คนแออัดกันในสังคม

๑.๒ สนทนากับมนุษย์เงินเดือน ข้าพเจ้าสังเกตจากประสบการณ์ว่าการสนทนาหากมีระยะเวลาที่ยาวนานพอเหมาะ คู่สนทนาจะค่อย ๆ เผยความรู้สึกที่แท้จริงออกมา ช่วงเวลา ๑๐-๒๐ นาทีแรกของการสนทนามักเป็นเรื่องทั่วไป และความรู้สึกในแง่คิดต่าง ๆ แต่ถึงระยะหนึ่งทุกคนจะเริ่มถ่ายทอดปัญหา ความทุกข์ ความไม่สบายใจต่าง ๆ ออกมา เช่น ปัญหาในที่ทำงาน ปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์

ตัวอย่าง

เวลาอยู่คนเดียว โกร้งไห้ทุกวัน

ขับรถอยู่แล้วเปิดเพลงฟังที่ไร คิดถึงแฟนเก่าทุกที

๒. ข้อมูลอื่น ๆ

ข้าพเจ้าศึกษาข้อมูลด้านรูปทรงและบรรยากาศในธรรมชาติเพื่อเป็นข้อมูลในการสร้างสรรค์ผลงาน มีรายละเอียดดังนี้

๒.๑ ลักษณะทางกายภาพของใบหน้าของข้าพเจ้า

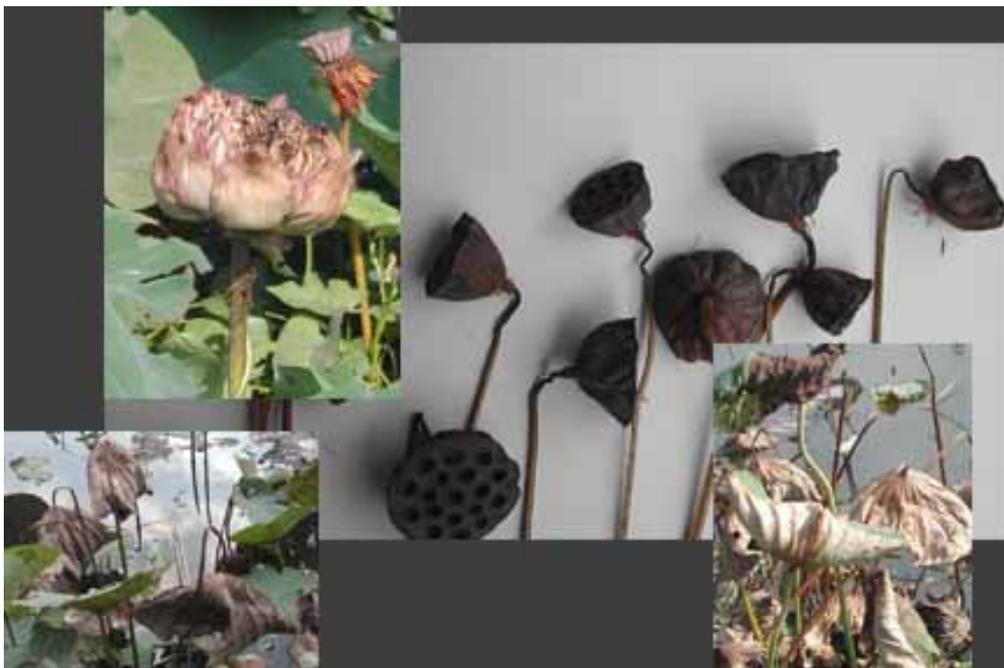

ภาพที่ ๖ ภาพตัวอย่างการศึกษาใบหน้า

๒.๒ ลักษณะทางการภาพและความรู้สึกทางนามธรรมของธรรมชาติที่ไร้ชีวิตรูปธรรมของธรรมชาติที่ไร้ชีวิตที่ข้าพเจ้าเลือกใช้เป็นสัญลักษณ์ในงาน คือ ใบไม้แห้ง กิ่งไม้แห้ง เถาวัลย์แห้ง และฝักบัวแห้ง เพราะชื่นชอบ รายละเอียดร่องรอยของการผุพังที่เกิดขึ้น หลังจากเลือกได้แล้วก็นำมาศึกษาสภาพอย่างละเอียด และนำมาสัมผัสเพื่อค้นหาความรู้สึกที่เกิดขึ้น เช่น สัมผัสของใบไม้แห้งที่กรอบแกรบ เสียงหักของกิ่งไม้

ภาพที่ ๗ ภาพตัวอย่างการศึกษาธรรมชาติ ๑

ภาพที่ ๘ ภาพตัวอย่างการศึกษาระรรมชาติ ๒

ภาพที่ ๙ ภาพตัวอย่างการศึกษาระรรมชาติ ๓

๒.๑ บรรยากาศในช่วงเวลารอต่อของกลางวันและกลางคืน

สำหรับข้าพเจ้าแล้ว ช่วงเวลาโพล้เพล้ระหว่างแสงที่กำลังเปลี่ยนก้าวข้าพเจ้าจากกลางวันเป็นกลางคืนนั้นก่อให้เกิดความรู้สึกเหงา อ่างว้าง ได้อย่างรุนแรง ข้าพเจ้าจึงใช้เวลาเปิดรับบรรยากาศจริงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างบรรยากาศของชิ้นงาน

รูปแบบและเทคนิคการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้เป็นรูปแบบจิตรกรรมกึ่งนามธรรม (Semi Abstract) ด้วยสีอะคริลิก มีลักษณะการสร้างพื้นผิวที่ซ้อนกันเป็นชั้น ๆ และเขียนภาพวัตถุให้อยู่ในระยะต่างกัน ซ้อนเป็นชั้นเพื่อสื่อถึงอารมณ์ความรู้สึกที่ซ่อนเร้นอยู่ในจิต หลังได้รับผลกระทบสังคมเมืองดังที่กล่าวมาข้างต้น

การใช้สีมืด ๆ ทึบ ๆ เพื่อแสดงให้เห็นถึงบรรยากาศที่หม่นหมอง ขณะเดียวกันก็สร้างสภาวะลอย ๆ เพื่อสื่อให้เห็นถึงจิตของคน ผลงานทุกชิ้นจะมีลักษณะดังกล่าวแสดงออกโดยวิธีการเขียนจิตรกรรมทับกันไปทีละชั้นจนสมบูรณ์ ทั้งด้านความงามของจิตรกรรม และความรู้สึกภายในที่ข้าพเจ้าต้องการแสดงออก

ประสบการณ์ส่วนตัวของข้าพเจ้าที่ค้นพบ การสร้างบรรยากาศของพื้นหลังของภาพมีความสำคัญยิ่งต่อบรรยากาศรวมของภาพ ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงพยายามแสวงหาเทคนิควิธีการสร้างสรรค์ที่ให้ผลต่อบรรยากาศของภาพดังที่ข้าพเจ้าต้องการ

๑. การสร้างบรรยากาศด้วยสี ในรูปแบบอิมเพรสชัน ข้าพเจ้าพบว่าพื้นหลังกับตัววัตถุดูไม่เข้ากัน

๒. การสร้างบรรยากาศเป็นฉากของท้องฟ้ายามโพล้เพล้ ข้าพเจ้าพบว่าตัวงานถูกแยกออกมาจากฉากหลัง เหมือนประติมากรรมของรูปทรงไปวางอยู่ ซึ่งไม่ใช่จุดประสงค์ที่ต้องการ

๓. การสร้างบรรยากาศด้วยการไล่น้ำหนักเข้ม-อ่อน ทำให้ตัวงานเหมือนงานมีออร่า ซึ่งก็พอใช้ได้แต่ยังไม่ตรงความรู้สึกนัก

๔. การสร้างบรรยากาศด้วยเทคนิคของการสร้างคราบน้ำ ข้าพเจ้าค้นพบเทคนิคนี้เมื่อสังเกตเห็นงานชิ้นหนึ่งที่บังเอิญถูกน้ำฝนจนเกิดร่องรอยของคราบน้ำซึ่งมีความงามน่าสนใจ ข้าพเจ้าจึงนำมาทดลองสร้างพื้นหลังให้มีร่องรอยและคราบน้ำไหล และทับซ้อนกันหลายชั้นจนทำให้เกิดบรรยากาศพิเศษที่มีมิติ สอดคล้องกับความต้องการในการสร้างสรรค์งาน

ดังนั้นเทคนิคในกระบวนการสร้างสรรค์ ข้าพเจ้าจึงทำเทคนิคปูพื้นหลังของทั้งภาพเป็นขั้นตอนแรก ข้าพเจ้าให้ความสำคัญในขั้นตอนนี้ค่อนข้างมากไม่ว่าจะเป็นการเลือกใช้สีที่จะบ่งบอกถึงบรรยากาศทั้งหมดในรูปแบบในแต่ละชิ้นงานซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญมาก บางครั้งเทคนิคที่ทำไปก็ไม่

สามารถสร้างให้เกิดบรรยากาศที่สมบูรณ์ได้ จึงต้องมีการทดลองซ้ำหลายครั้งจนกว่าจะได้ จนกระทั่งค้นพบเทคนิควิธีการในรายละเอียดเช่น วิธีการทำให้สีย้อยลงมาด้านล่าง หรือการใช้น้ำฉีดไปเพื่อสร้างร่องรอยหรือคราบน้ำสี เพื่อให้ผลของเทคนิคสมบูรณ์ขึ้น

ทัศนธาตุในการสร้างสรรค์

ทัศนธาตุนำมาใช้ประกอบการสร้างสรรค์ มีดังนี้

๑. รูปทรง (form)

ข้าพเจ้าได้นำรูปทรงใบหน้าของตัวเอง ในอารมณ์นิ่งเฉยมาเป็นจุดเด่นของงานเพราะ ใบหน้าที่นิ่งเรียบนั้นสามารถซ่อนอารมณ์ความรู้สึกที่เศร้าสร้อย โดดเดี่ยวไว้ได้ ด้วยการใช้น้ำหนัก และสีโทนมืด

นอกจากนี้ยังมีรูปทรงธรรมชาติอื่นๆ ที่นำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ประกอบ คือ ใบไม้แห้ง กิ่งไม้แห้ง ฝักบัว ใบบัวแห้ง ซึ่งสื่อถึงการร่วงโรยหมดอายุ ความตายซึ่งเปรียบเทียบกับสภาวะจิตมนุษย์ที่มีเกิดและมีดับ ส่วนรูปทรงสัตว์ เช่น ผีเสื้อ เพื่อแสดงถึงการมีชีวิตอยู่และต่อสู้ของสภาวะจิตที่ต้องดำรงชีวิตให้ได้ในสภาวะเช่นนี้

๒. เส้น (line)

เส้นที่ใช้มีลักษณะเป็นเส้นแนวตั้ง เป็นเส้นที่ไม่ชัดเจน และน้ำหนักของเส้นมีการทับซ้อนกันทำให้บรรยากาศทั้งหมดของชิ้นงานดูคลุมเครือและบางครั้งแสดงความเคลื่อนไหว เพื่อช่วยเพิ่มให้ภาพมีพลังในการสื่อสารความรู้สึก

๓. สีและน้ำหนัก (color and tone)

ในผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ ข้าพเจ้าใช้สีน้อยมาก เกือบเป็นโมโนโทน สีที่ใช้ในผลงานส่วนใหญ่เป็นสีดำ สีน้ำเงินอมดำ สีน้ำตาลและสีโทนมืด เพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกหม่นหมองภายในจิตใจ

สิ่งสำคัญที่จะทำให้ผลงานของข้าพเจ้าสื่อสารความรู้สึกได้ตามที่ต้องการนั้น คือน้ำหนัก ในขั้นแรกข้าพเจ้าใช้สีโทนมืดสร้างน้ำหนักให้เกิดขึ้นเพื่อให้ทั้งภาพมีมิติหรือบรรยากาศที่ดูแล้วเหมือนอยู่โลกจินตนาการ หลังจากนั้นข้าพเจ้าเพิ่มมิติขึ้นอีกด้วยการแทรกสีเหลืองลงไปให้ประสานกลมกลืน ทำให้มิติที่ทับซ้อนกันนั้นยังมีบรรยากาศพิเศษและชัดเจนขึ้น

๔. พื้นผิว (texture)

พื้นผิวของผลงานข้าพเจ้านั้นออกมาในรูปของคราบสีที่ไหลลงในแนวตั้ง ซึ่งเกิดขึ้นอย่างเป็นธรรมชาติปราศจากการควบคุมใด ๆ ข้าพเจ้าจะสร้างพื้นผิวด้วยคราบสีบาง ๆ ที่ไหลทับซ้อนกันหลายชั้น จนกว่าจะได้สีและน้ำหนักที่มีมิติ กลายเป็นพื้นผิวตรงตามอารมณ์ความรู้สึกที่ต้องการ หลังจากนั้นจึงเพิ่มรูปทรงเอกและรูปทรงรองลงไป แต่ละรูปทรงก็ถูกทับซ้อนกันไปทีละชั้น ๆ ด้วยสีบาง ๆ ทับกันไปเรื่อย ๆ

พื้นผิวที่สร้างขึ้นในเบื้องต้นจะช่วยสร้างบรรยากาศของรูปโดยปริยาย ดังนั้น พื้นผิวของผลงานจึงมีความสำคัญมากเพราะช่วยให้การทำงานขั้นต่อไป เวลาใส่รูปทรงที่ทับซ้อนกันสามารถสร้างความรู้สึกตามมาได้ง่ายขึ้น

๕. พื้นที่ว่าง (space)

ในผลงานของข้าพเจ้า พื้นที่ว่าง คือ พื้นที่ของบรรยากาศที่มีได้มีรูปทรงใดๆ เป็นเพียงพื้นผิวของสี น้ำหนัก และเส้นที่ทับซ้อนกันอย่างมีจังหวะเพื่อเปิดพื้นที่ให้แสดงอารมณ์ความรู้สึกอย่างเต็มที่ ดังนั้นพื้นที่ว่างและบรรยากาศในผลงานจึงเป็นส่วนเดียวกัน ข้าพเจ้าคิดว่าบางทีการปล่อยให้บรรยากาศกลายเป็นพื้นที่ว่างในลักษณะนี้ อาจสื่อถึงการแสดงอารมณ์ความรู้สึกโดยปราศจากการปรุงแต่งก็ได้

การประสานกลมกลืนระหว่างรูปทรงและบรรยากาศ

ผลงานของข้าพเจ้านั้น มี ๒ สิ่งที่มีความสำคัญเท่ากัน คือ รูปทรงและบรรยากาศของภาพที่แสดงอารมณ์และสภาวะภายใน ข้าพเจ้าพยายามนำรูปทรงจากสิ่งที่ตัวเองรู้สึก เช่น ใบหน้าตัวเอง ใบไม้ กิ่งไม้ สัตว์ มาจัดวางและเชื่อมรูปทรงเหล่านี้เข้าไปอยู่ในบรรยากาศ โดยวิธีการเขียนรูปทรงจะใช้แต่เพียงสีบาง ๆ แล้วค่อย ๆ เพิ่มเนื้อสีลงไปจนรูปทรงนั้น ขณะเดียวกันก็เขียนทิ้งรอยฝีแปรงดูเป็นความเคลื่อนไหวที่เข้ากันกับพื้นผิวด้านล่างที่ทำเอาไว้ก่อนหน้า ซึ่งจะทำให้ทั้งรูปทรงและบรรยากาศประสานกลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกัน

หากรูปทรงและบรรยากาศไม่ประสานกลมกลืนเช่นนั้นจะทำให้เอกภาพของผลงานหายไป ดังนั้นในผลงานข้าพเจ้าการเชื่อมต่อกันระหว่างรูปทรงและบรรยากาศมีความจำเป็นอย่าง อย่งไรก็ตามข้าพเจ้านั้นให้บรรยากาศของอารมณ์ ความรู้สึกมีน้ำหนักมากกว่ารูปทรง

กระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน

ข้าพเจ้าได้ลำดับแผนและขั้นตอนในการปฏิบัติงานดังนี้

๑. ศึกษาข้อมูลทั้งในส่วนของข้อมูล ด้านความรู้สึก คือ ไปในสถานที่ ในเมืองที่มีผู้คนทำงาน ย่านธุรกิจ เช่น สยาม สานทร สุขุมวิท เป็นต้น เพื่อสัมผัสกับบรรยากาศของคนที่ใช้ชีวิตอยู่ในเมือง และข้อมูลดิบที่จะนำมาใช้เป็นสัญลักษณ์ในงาน คือ ไปสัมผัสกับต้นไม้ที่ตายแล้ว ใบไม้ที่ร่วงหล่นลงพื้นดิน และไปสัมผัสกับตึกร้างที่ถูกปล่อยทิ้งไว้โดยไม่มีใครเพื่อให้สัมผัสถึงอารมณ์ ความเหงาและเปล่าเปลี่ยว กับสถานที่ที่มีอยู่จริงและนำมาผนวกกับความรู้สึกที่มีอยู่ในจิตใจ เพื่อนำมาเป็นการสร้างสรรค้งานต่อไป

๒. นำข้อมูลทั้งสองส่วนมาเชื่อมต่อกัน โดยการถ่ายภาพร่าง(sketch) ออกมาโดยกำหนดรูปทรงพื้นฐานของรูปโดยวิธีการร่างภาพด้วยดินสอ หลายๆ ภาพ นำมาเปรียบเทียบในรูปทรงที่ข้าพเจ้าจะนำไปใช้ในงานจริงว่าชั้นไหนให้ผลมากกว่ากัน และกำหนดโครงสร้างและบรรยากาศของผลงานชิ้นนั้นๆ คร่าวๆ ไว้เพื่อจะได้ขึ้นบรรยากาศของงานจริงได้โดยอาศัย ความรู้สึกของภาพร่างต้นแบบเป็นตัวนำโทนิสของงานชิ้นนั้น

๓.เมื่อได้โครงสร้างสีของภาพแล้ว ทำพื้นผิวของงาน โดยการผสมสี ตามอารมณ์และบรรยากาศที่เตรียมไว้ ชั้นแรกเริ่มจากสีบางๆ ก่อน ค่อยๆ หยอดจากด้านบนลงมาให้สีมันทับซ้อนด้วย น้ำสีที่ไหลลงสู่พื้นตามแรงโน้มถ่วงของโลกและสีที่แต่มลงไปในนั้นก็ทับซ้อนจากชั้นแรกไปเรื่อยๆ จนเต็มทั้งแผ่น เมื่อชั้นที่ ๑ เสร็จแล้ว ปล่อยให้แห้ง นำสีมาทำชั้นที่สองเหมือนเดิมทุกประการ หากแต่แตกต่างกัน คือ ผสมสีให้ต่างกันออกไป แล้วแต่จะเอาสีไหน เช่น ผสมสีน้ำเงินอมเทาให้มากขึ้น ชั้นที่ ๒ จบ บางทีอารมณ์ยังไม่ได้ อาจมีชั้นที่ ๓ ที่ ๔ ต่อไปขึ้นอยู่กับพื้นผิวนั้นๆ ว่าจะได้บรรยากาศตามความรู้สึกแล้วหรือยัง

๔.เมื่อได้พื้นผิวตามต้องการแล้ว ร่างภาพทั้งหมดที่กำหนดไว้นั้นด้วยดินสอดำ ตามภาพต้นแบบที่ทำไว้ ในการร่างภาพนั้นจำเป็นต้องให้สัดส่วนถูกต้องตามที่ได้ทำภาพต้นแบบไว้ เพราะหากไม่ได้สัดส่วนตามนั้นแล้ว ภาพที่ดูผิดเพี้ยนจากตัวภาพร่าง พอขยายงานชิ้นใหญ่แล้ว อาจทำให้ความรู้สึกเปลี่ยนไปก็ได้ ดังนั้นการร่างภาพในขั้นต้น ขยายนั้นจึงมีความสำคัญไม่น้อยกว่าขั้นตอนอื่น ๆ

๕.เมื่อร่างภาพแล้ว การลงน้ำหนักและสีของภาพจะค่อยๆ ลงจากรูปทรงสำคัญก่อน คือ ใบหน้า การลงน้ำหนักลงทับซ้อนกันทีละชั้น และสีแปร่งจะไปตามเส้นของสีพื้นผิวที่เตรียมไว้ ตั้งแต่ทีแรก จากนั้นก็ไปทำน้ำหนักและรายละเอียดของส่วนประกอบอื่นๆ เช่น ใบไม้ กิ่งไม้ ทั้งนี้วิธีการเขียนภาพของข้าพเจ้านั้นจะทำไปพร้อมๆ กันทั้งภาพ จะไม่ได้ให้ส่วนใดส่วนหนึ่งเสร็จก่อน

เพราะจะควบคุมบรรยากาศได้ง่ายกว่า การเพิ่มเนื้อสีของงานนั้นเพิ่มไปที่ละชั้น เหมือนค่อย ๆ เพิ่ม น้ำหนักไปเรื่อย ๆ จากสีบาง ๆ ค่อย ๆ เป็นสีที่หนาขึ้น

๖. เมื่อลงสีตามขั้นตอนข้างต้นแล้ว ถ้าดับสุดท้าย พิจารณาว่าจุดไหนน้ำหนักและสีได้แล้ว หรือยัง จุดไหนยังคงต้องเพิ่มเติมอีก เพิ่มเข้าไปทีละจุดทีละขั้นตอน จนกว่าจะได้น้ำหนักและได้ อารมณ์ความรู้สึกตามต้องการ

บทที่ ๔

การพัฒนารูปแบบและคลี่คลายผลงาน

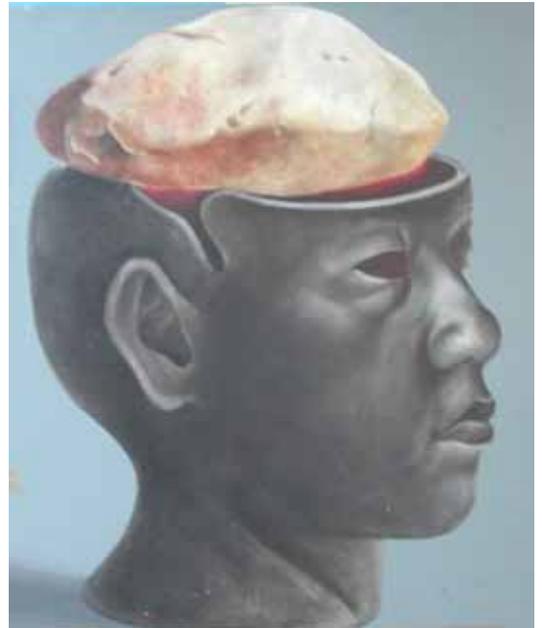
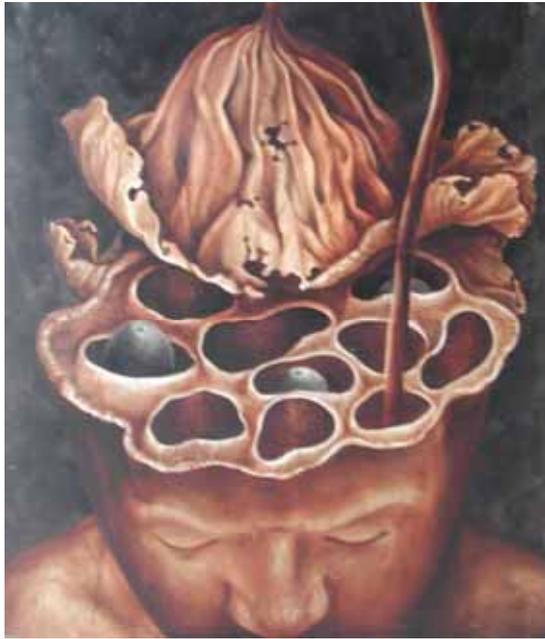
การทำงานศิลปะของข้าพเจ้านั้น ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ผลงานจะออกมาในรูปแบบของรูปทรงธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ แต่ในครั้งนี้นี้ข้าพเจ้าได้อารมณ์ความรู้สึกและบรรยากาศของงานจิตรกรรมที่แสดงสภาวะภายในของตัวข้าพเจ้าเข้าไปด้วย ดังนั้นรูปแบบของงานศิลปนิพนธ์ในชุดนี้ อาจมีความแตกต่างจากผลงานที่ผ่านมาของข้าพเจ้าบ้างในเรื่องอารมณ์ความรู้สึก

การสร้างสรรค์ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์

ในช่วงแรกนั้น ข้าพเจ้าได้นำความรู้สึกจากผลกระทบของตัวเองจากการที่ทำงานและใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเมือง ซึ่งต่างก็ต่อสู้ดิ้นรนเอาชีวิตรอดให้ได้ เมื่ออยู่ในสภาวะนั้น จึงจำเป็นต้องอยู่และต่อสู้ถึงแม้ว่าในบางครั้งเหนื่อยล้า และท้อถอยด้วยความรู้สึกดังกล่าวนี้เองจึงทำให้ข้าพเจ้าเกิดความรู้สึกอยากสะท้อนสภาวะจิตใจด้านในของตัวข้าพเจ้า ผ่านผลงานจิตรกรรม ในผลงานช่วงแรกๆ นั้น ข้าพเจ้าได้สะท้อนความรู้สึกดังกล่าวผ่านใบหน้าของตัวเอง แต่เจาะด้านในให้กลวงและมีดินไม้แห้งหรือสิ่งที่เป็นธรรมชาติที่ตายแล้วขึ้นมาแทน

ปัญหาของการทำงานช่วงแรกๆ นั้น คือ การเขียนรูปที่ชัดไปทุกส่วนทำให้ไม่สามารถแสดงอารมณ์ความรู้สึกออกมาได้อย่างที่ต้องการ ดังที่ข้าพเจ้าเข้าใจในช่วงเวลานั้น คือ เขียนงานให้มีสัญลักษณ์ในสิ่งที่อยากนำเสนอ มิได้คิดถึงอารมณ์ความรู้สึกเท่าไรนัก จึงทำให้ผลงานแห้งและไม่แสดงความรู้สึก อีกทั้งสัญลักษณ์ที่เลือกใช้นั้น ยังเป็น สัญลักษณ์ที่หลากหลายไม่ได้ขมวดให้อยู่ในกรอบของงานในเชิงความคิดว่าควรจะมีอะไรอยู่ในภาพ ในตอนนั้นนึกถึงอะไรเวลาไหนก็ทำงานออกมาโดยไม่คำนึงถึงเอกภาพของรูป

ปัญหาอีกประการหนึ่ง คือ การที่ข้าพเจ้าเขียนภาพชัดไปหมดทำให้รูปเขียนในแบบเซอร์เรียลลิสต์ (surrealist) ซึ่งบางครั้งต้องการความถูกต้องหรือไม่ให้คิดเพี้ยน แต่พอเขียนแล้วไม่ได้จึงทำให้ผลงานดูแปลกๆ และไม่ให้ความรู้สึกหรือความคิดใดๆ ดังนั้นจึงนำปัญหาทั้งสองส่วนมาแก้ไข เพิ่มเติมปรับปรุงในผลงานวิทยานิพนธ์ต่อไป

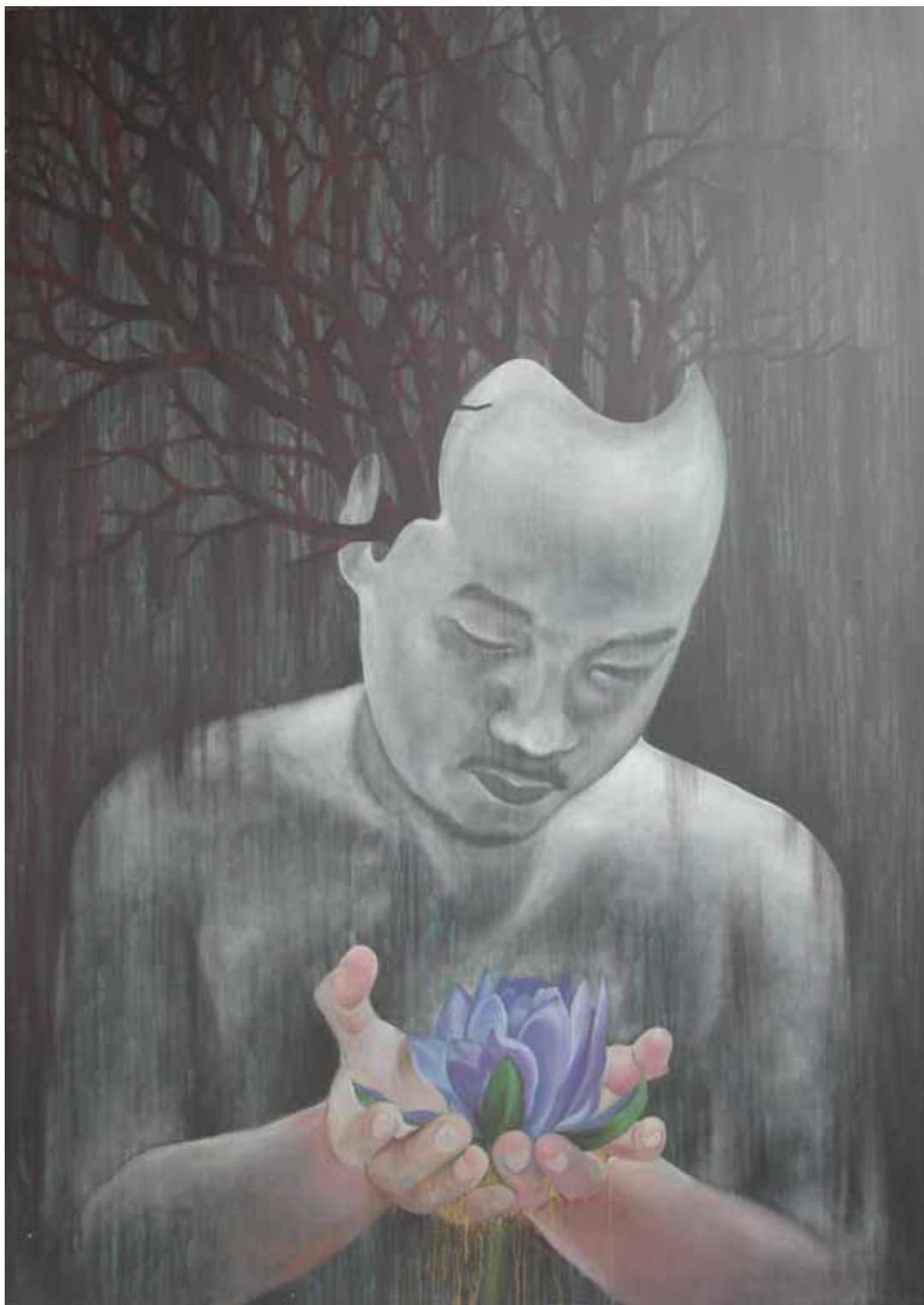
ภาพที่ ๑๐ ภาพแสดงตัวอย่างผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ๑

ภาพที่ ๑๑ ภาพแสดงตัวอย่างผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ๒

ภาพที่ ๑๒ ภาพแสดงตัวอย่างผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ๓

ภาพที่ ๑๑ ภาพแสดงตัวอย่างผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ๕

ภาพที่ ๑๔ ภาพแสดงตัวอย่างผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ๕

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์

จากปัญหาในผลงานก่อนวิทยานิพนธ์นั้นทำให้ข้าพเจ้าปรับปรุงงานและแก้ไขเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น ภาพที่แสดงนั้นคมชัดเกินไปจนทำให้ไม่ได้รับความรู้สึกที่อยากบอกแต่กลับมองเรื่องสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่อยู่ในภาพ ดังนั้นผลงานชุดนี้ของข้าพเจ้า นำเสนอวิธีการเขียนซึ่งไม่ชัดเจนและรูปทรงอยู่ในบรรยากาศ บางรูปทรงชัด บางรูปทรงเลือนหายเข้าไปอยู่ในบรรยากาศพอทำงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้แล้ว รู้สึกว่าผลงานจะตอบสนองความต้องการของตัวข้าพเจ้าได้มากในเรื่องความรู้สึกที่แสดงสภาวะจิตใต้สำนึกที่ได้รับจากผลกระทบของตัวเองที่อยู่ในสังคมเมือง ดังนั้นในรูปแบบงานจิตรกรรมชุดวิทยานิพนธ์นี้ ตอบสนองความต้องการทางด้านความรู้สึกที่ข้าพเจ้าอยากให้เกิดกับงานได้อย่างชัดเจน

ภาพที่ ๑๕ ภาพแสดงตัวอย่างผลงานภาพร่าง ๑

ภาพที่ ๑๖ ภาพแสดงตัวอย่างผลงานภาพร่าง ๒

ภาพผลงานวิทยานิพนธ์

ภาพที่ ๑๗ ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ๑

ภาพที่ ๑๘ ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ๒

ภาพที่ ๑๕ ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ๓

ภาพที่ ๒๐ ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ๔

ภาพที่ ๒๑ ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ๕

ภาพที่ ๒๒ ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ๖

ภาพที่ ๒๓ ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ๗

ภาพที่ ๒๐ ภาพผลงานวิทยานิพนธ์ ๘

บทที่ ๕

สรุปผลการสร้างสรรค์

ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะของศิลปินนั้น ผลงานศิลปะที่ดี ต้องผ่านกระบวนการฝึกฝนอันยาวนานไม่ว่าจะเป็นกระบวนการด้านความคิด สะสมความรู้สึกละผ่านกระบวนการมาจนถึงการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะนั้น ศิลปินต้องทุ่มเทแรงกายแรงใจเพื่อที่จะนำเสนอผลงานจากความรู้สึกนึกคิดออกมาให้เป็นผลงานศิลปะ

ผลงานที่ข้าพเจ้าสร้างสรรค์ในวิทยานิพนธ์ชุดนี้ ได้ถูกทดลองเป็นระยะเวลาอันสมควรที่จะนำเสนอสู่สาธารณชน ในรูปแบบผลงานศิลปะให้เกิดประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจต่อไปได้ มุมมองศิลปะนั้น ความงามเกิดขึ้นได้จากหลายส่วนด้วยกัน ศิลปะที่มีความงามในเรื่องรูปธรรมคือ รูปที่สวยงาม ศิลปะที่งดงามประณีต บรรจง ล้วนเป็นความงามที่เกิดจากการมองเห็น ผลงานศิลปะ ภายนอกและกระทบผ่านดวงตาเข้าไปในจิตใจของผู้ชม แต่ในอีกแง่มุมของความงามของศิลปะ นั้นบางชนิดมิได้มีความงามด้วยสิ่งที่มองเห็นเท่านั้น หากแต่เกิดจากความงามข้างในคือ ความงามด้านความคิด ความงามด้านความรู้สึกซึ่งในปัจจุบันนี้ การทำงานศิลปะเปิดกว้างมากขึ้น ผู้คนต่างยอมรับในตัวผลงานศิลปะหลายประเภท ทำให้ศิลปินผู้สร้างสรรคงานศิลปะนั้นมีโอกาสที่จะนำเสนอ ผลงานแปลกๆ แตกต่างออกไปจากเดิมตามความคิดและตามความถนัดของศิลปินมากขึ้น

ข้าพเจ้าสร้างสรรค์ผลงานด้วยความตั้งใจจริงในฐานะคนทำงานศิลปะไม่ได้ต้องการสิ่งใด นอกจากอยากนำเสนอความคิด ความรู้สึกของตัวเองที่มีผลกระทบจากสังคมรอบๆ ตัว ถ่ายทอดบอกเล่าเรื่องราวของตัวเองผ่านมาทางงานศิลปะ และข้าพเจ้าหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานของข้าพเจ้านี้ อาจเป็นประโยชน์แก่บุคคลอื่นที่ได้เห็นผลงานของข้าพเจ้าบ้างไปมากก็น้อย

บรรณานุกรม

ชลูด นิ่มเสมอ. องค์ประกอบของศิลปะ. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช. ๒๕๓๑.

ไพศาล วิสาโล. “ศิลปะ สุนทรียภาพกับความเป็นมนุษย์”. โพสต์ทูเดย์ ๑๒ เมษายน, ๒๕๕๒, ไม่ทราบเลขหน้า.

ประวัติผู้วิจัย

นายฐิติกร บุญเกียรติ

วันเดือนปีเกิด 8 กันยายน 2517

ที่อยู่ 8 ซ.นนทบุรี 52 (กาหลง) ถ.สนามบินน้ำ ต.ท่าทราย อ.เมือง จ.นนทบุรี
11000

โทร 02-5881898, 081-6566003, 02-6187735

ประวัติการศึกษา

- ศิลปบัณฑิต (ศิลปไทย) มหาวิทยาลัยศิลปากร
- กำลังศึกษาระดับศิลปมหาบัณฑิต (จิตรกรรม) มหาวิทยาลัยศิลปากร

ประวัติการแสดงผลงาน

- ได้รับรางวัลเกียรติบัตร จากการประกวดงานศิลปกรรม ฟิลลิป มอริส แห่งประเทศไทย ณ หอศิลป์แห่งชาติ ถ.เจ้าฟ้า
- แสดงผลงาน “CITY IN MY MIND” ณ บ้านบางกอกแกลเลอรี
- ร่วมแสดงผลงานนิทรรศการศิลปกรรมคณาจารย์สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ณ หอศิลป์สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ
- ร่วมแสดงผลงานนิทรรศการศิลปกรรมคณะศิลปวิจิตร สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ณ หอศิลป์ สสร. กรุงเทพฯ ฯ